

UNIVERSITATEA DE STAT DIN MOLDOVA

Cu titlu de manuscris

CZU 343.6(043.2)

PAVLIUC Ghenadie

**RĂSPUNDEREA PENALĂ PENTRU AMENINȚAREA
SAU VIOLENȚA SĂVÂRȘITĂ ASUPRA PERSOANEI
CU FUNCȚIE DE RĂSPUNDERE SAU CARE ÎȘI
EXERCITĂ DATORIA OBȘTEASCĂ**

Specialitatea 554.01 – Drept penal și execuțional penal

Autoreferatul tezei de doctor în drept

Chișinău, 2017

Teza a fost elaborată la Catedra Drept Public a
Facultății de Drept a Universității de Studii Politice și Economice
Europene „Constantin Stere”

Conducător științific:

MAIMESCU Sava, doctor în drept, conferențiar universitar,
specialitatea 554.01 – Drept penal și execuțional penal

Referenți oficiali:

1. TOADER Tudorel, doctor în drept, profesor universitar, România

2. GÎRLA Lilia, doctor în drept, conferențiar universitar

Componența Consiliului Științific Specializat:

1. BRÎNZA Sergiu, președinte, doctor habilitat în drept,
profesor universitar

2. STATI Vitalie, secretar științific, doctor în drept,
conferențiar universitar

3. CUȘNIR Valeriu, doctor habilitat în drept, profesor universitar

4. GHEORGHITĂ Mihail, doctor habilitat în drept, profesor universitar

5. SEDLEȚCHI Iurie, doctor în drept, profesor universitar

6. MORARU Victor, doctor în drept, profesor universitar

7. GRAMA Mariana, doctor în drept, conferențiar universitar

Suținerea va avea loc la 18 februarie 2017, ora 11.00, în ședința
Consiliului Științific Specializat D 30.554.01-25 din cadrul Universității
de Stat din Moldova (MD 2009, Republica Moldova, mun. Chișinău,
str. A. Mateevici, 60, bloc IV, aula 222).

Teza de doctor și autoreferatul pot fi consultate pe pagina Web a
CNAEA (<http://www.cnaa.acad.md>), la Biblioteca Universității de Studii
Politice și Economice Europene „Constantin Stere” și la Biblioteca
Națională a Republicii Moldova.

Autoreferatul a fost expediat la „16” ianuarie 2017.

*Secretar științific al
Consiliului Științific Specializat,
dr., conf. univ.*

STATI Vitalie

*Conducător științific,
dr., conf. univ.*

MAIMESCU Sava

Autor:

PAVLIUC Ghenadie

© PAVLIUC Ghenadie, 2017

REPERE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Actualitatea temei. Pericolul social al faptelor incriminate la art. 349 C. pen. RM se caracterizează prin aceea că – pe calea atingerii aduse libertății psihice (morale), integrității corporale, sănătății sau vieții purtătorilor autorității publice, ori integrității, substanței și potențialului de utilizare a bunurilor acestora – se atentează la activitatea normală a autorităților publice centrale sau locale. Gradul de eficacitate a activității autorităților publice depinde de gradul de protecție oferită purtătorilor autorității publice. De aceea, reacția statului împotriva infracțiunilor prevăzute la art. 349 C. pen. RM trebuie să fie energică și promptă. Valorile sociale, care reprezintă obiectul acestor infracțiuni, trebuie apărate cu implicarea tuturor mijloacelor juridice, dar în primul rând – pe calea aplicării mijloacelor dreptului penal.

Analiza practicii de aplicare a art. 349 C. pen. RM demonstrează existența unor curențe și disfuncționalități care îngreunează apărarea eficientă a valorilor sociale ce constituie obiectul infracțiunilor prevăzute la art. 349 C. pen. RM. În special, aceste probleme vizează concursul de infracțiuni și concurența de norme în contextul calificării faptelor în baza art. 349 C. pen. RM. Pentru ca asemenea probleme să-și poată găsi soluționarea, este necesar ca toate aspectele ce țin de calificarea faptelor în baza art. 349 C. pen. RM să fie analizate minuțios prin prisma științei dreptului penal. În acest scop, teza de față își propune să prezinte soluții eficiente și funcționale. Aplicarea acestora va facilita identificarea mijloacelor de depășire a curențelor și disfuncționalităților care îngreunează interpretarea precisă a prevederilor art. 349 C. pen. RM, precum și calificarea corectă a faptelor în baza acestui articol.

Descrierea situației în domeniul de cercetare și identificarea problemelor de cercetare. Printre oamenii de știință care au examinat problema răspunderii penale pentru amenințarea sau violența săvârșită asupra unei persoane cu funcție de răspundere sau a unei persoane care își îndeplinește datoria obștească se numără: A. Borodac, S. Brînza, M. Gheorghiuță, L. Gîrla, C. Gurschi, V. Stati, X. Ulianovschi etc. (*Republica Moldova*); P. Dungan, E. Neață, M. Rotaru etc. (*România*); A.R. Abutalipov, M.G. Fetisov, A.A. Ilidjev, A.Iu. Kizilov, A.B. Melnicenko, I.E. Suleimanova etc. (*Federația Rusă*); I.I. Davidovici, D.Golovin, Iu.D. Ismailov, A.M. Udod etc. (*Ucraina*) etc. Lucrările acestor autori reputați reprezintă baza teoretică a investigației. Prezenta teză vine să întregască studiile întreprinse anterior în domeniu, evidențiind unele tendințe și aspecte noi, specifice pentru etapa actuală de dezvoltare a societății.

Monitorizarea gradului de studiere a temei investigate ne permite să afirmăm că nivelul de elaborare a concepției privind răspunderea pentru infracțiunile prevăzute la art. 349 C. pen. RM nu poate fi recunoscut pe deplin satisfăcător. Această stare de lucruri are următoarele cauze: nu au fost stabilite cu exactitate conținutul obiectului juridic și a obiectului material ale infracțiunilor prevăzute la art. 349 C. pen. RM; nu au fost relevate pe deplin caracteristicile victimei infracțiunilor prevăzute la art. 349 C. pen. RM; nu a fost stabilit de o manieră satisfăcătoare conținutul faptei prejudiciabile din cadrul infracțiunilor prevăzute la art. 349 C. pen. RM; nu au fost suficiente caracterizate urmările prejudiciabile și legătura causală în ipoteza infracțiunilor prevăzute la art. 349 C. pen. RM; nu a fost stabilit cu precizie conținutul vinovăției pe care făptuitorul o manifestă la comiterea infracțiunilor prevăzute la art. 349 C. pen. RM etc.

Scopul și obiectivele tezei. Scopul tezei rezidă în aprofundarea concepției de interpretare și aplicare a prevederilor art. 349 C. pen. RM, în condițiile în care devine îngrijorătoare tendința de a trata fără respect și cu recalcitrantă activitatea de serviciu sau obștească a persoanelor investite cu o anumită autoritate sau responsabilitate, ca parte componentă a ordinii de drept instituite, precum și în identificarea vulnerabilităților sistemului actual de protecție penală a ordinii de drept împotriva infracțiunilor prevăzute la art. 349 C. pen. RM, urmând a fi punctate și propuse măsuri concrete vizând eficientizarea cadrului reglementar penal.

Atingerea scopului propus presupune realizarea următoarelor *obiective*: studierea experienței pozitive a altor state în vederea identificării asemănarilor și deosebirilor în raport cu modelul de reglementare a răspunderii pentru infracțiunile prevăzute la art. 349 C. pen. RM; stabilirea conținutului obiectului juridic și a obiectului material ale infracțiunilor prevăzute la art. 349 C. pen. RM; relevarea caracteristicilor victimei infracțiunilor prevăzute la art. 349 C. pen. RM etc.

Metodologia cercetării științifice. Pentru realizarea scopului și a obiectivelor trasate, în calitate de metode de cercetare au fost utilizate metoda logică, metoda comparativă, metoda istorică etc. Investigațiile întreprinse se bazează pe studierea doctrinei, legislației și a practicii instanțelor judecătorești din Republica Moldova existente în domeniul dat. La realizarea studiului, drept punct de reper a servit legislația penală a Republicii Moldova și a altor state (Albania, Argentina, Australia, Azerbaidjan, Bahrain, Belize, Brunei, Cehia, China, Croația, Elveția, Estonia, Germania, Federația Rusă, Islanda, Japonia, Kenya, Kiribati, Laos, Letonia, Lituania, Malta, Nigeria,

Norvegia, Olanda, Polonia, România, Serbia, Spania, Ucraina etc.), consacrată investigării infracțiunilor prevăzute la art. 349 C. pen. RM.

Noutatea și originalitatea științifică. Caracterul novator al rezultatelor obținute este determinat de faptul că lucrarea de față se numără printre primele încercări de a efectua o investigație a infracțiunilor prevăzute la art. 349 C. pen. RM. Pe acest suport, au fost formulate concluzii și recomandări teoretice în vederea perfecționării continue a legislației.

Aportul nostru la ridicarea gradului de investigație a celor mai controversate probleme ale științei și practicii dreptului penal privind infracțiunile prevăzute la art. 349 C. pen. RM se exprimă în: stabilirea cu exactitate a conținutului obiectului juridic generic, al obiectului juridic special și al obiectului material în cazul infracțiunilor analizate; definirea noțiunilor „persoană cu funcție de răspundere care își desfășoară activitatea în cadrul unei autorități publice”, „persoană care își îndeplinește datoria obștească” și „rudă apropiată”, în vederea circumstanțierii caracteristicilor victimei infracțiunilor prevăzute la art. 349 C. pen. RM, etc.

Problema științifică importantă soluționată constă în elaborarea instrumentarului de interpretare a prevederilor art. 349 C. pen. RM, precum și a regulilor de încadrare juridică a faptelor în baza acestui articol, în vederea atât a clarificării naturii juridice a infracțiunilor prevăzute la art. 349 C. pen. RM, cât și a eficientizării procesului de aplicare a acestui articol.

Semnificația teoretică a lucrării rezidă în: definirea bazelor conceptuale ale studiului de drept penal privind răspunderea pentru infracțiunile prevăzute la art. 349 C. pen. RM; acumularea unui vast material teoretic și practic pentru dezvoltarea unor direcții actuale și complexe ale investigării infracțiunilor prevăzute la art. 349 C. pen. RM; sistematizarea abordărilor teoretice referitoare la stabilirea elementelor constitutive și a circumstanțelor agravante ale infracțiunilor prevăzute la art. 349 C. pen. RM etc.

Valoarea aplicativă a lucrării se exprimă în faptul că: 1) interpretarea, sub noi aspecte, a prevederilor art. 349 C. pen. RM va contribui la dezvoltarea discuției științifice pe marginea calificării corecte a faptelor incriminate în acest articol; 2) critica imperfecțiunilor de care suferă dispozițiile art. 349 C. pen. RM poate fi luată în considerare de către legiuitor în procesul de îmbunătățire calitativă continuă a legii penale; 3) concluziile și recomandările formulate în cadrul tezei sunt aplicabile în activitatea practică a organelor de drept, precum și în procesul de instruire în cadrul instituțiilor de învățământ mediu și superior cu profil juridic etc.

Rezultatele științifice principale înaintate spre susținere: stabilirea conținutului obiectului juridic și a obiectului material ale infracțiunilor

prevăzute la art. 349 C. pen. RM; relevarea caracteristicilor victimei infracțiunilor prevăzute la art. 349 C. pen. RM; stabilirea conținutului faptei prejudiciabile din cadrul infracțiunilor prevăzute la art. 349 C. pen. RM etc.

Implementarea rezultatelor științifice vizează: elaborarea de publicații științifice cu caracter de îndrumare pentru cadrele didactice, studenți, masteranzi, doctoranzi; contribuirea la eficientizarea proiectelor didactice și a curriculelor în materie de drept penal reflectând tema răspunderii penale pentru infracțiunile prevăzute la art. 349 C. pen. RM.

Aprobarea rezultatelor. Concepțiile și concluziile de bază ale tezei au fost expuse în cadrul a 9 publicații științifice. De asemenea, ele au constituit subiectul discuțiilor purtate la ședințele Catedrei Drept Public a Facultății de Drept a Universității de Studii Politice și Economice Europene „Constantin Stere” în anii 2014-2016. În același timp, unele idei ce constituie rezultatul cercetării au fost prezentate la: Conferința științifico-practică internațională „Problemele realizării și asigurării eficacității reformelor juridice” (Kiev, 16.06.2016); Conferință științifică națională cu participare internațională „Integrare prin cercetare și inovare” (Chișinău, 28.09.2016-29.09.2016).

Publicații la tema tezei: 9 lucrări științifice.

Volumul și structura tezei: 142 pagini text de bază ce cuprinde: Introducere, 4 capitole; concluzii și recomandări; bibliografia din 393 titluri; declarația privind asumarea răspunderii; CV-ul autorului.

Cuvinte-cheie: amenințare; violență; nimicire; persoană cu funcție de răspundere; rudă apropiată; autoritate publică; activitate de serviciu; datorie obștească.

CONȚINUTUL TEZEI

În **Introducere** este argumentată actualitatea și importanța problemei abordate, sunt formulate scopul și obiectivele tezei, noutatea științifică a rezultatelor obținute, importanța teoretică și valoarea aplicativă a lucrării, aprobarea rezultatelor, fiind punctat sumarul compartimentelor tezei.

În **Capitolul 1 „Analiza situației în domeniul răspunderii pentru infracțiunile de amenințare sau violență săvârșită asupra persoanei cu funcție de răspundere sau care își exercită datoria obștească”** este efectuată analiza materialelor științifice la tema tezei publicate în țară și peste hotare. O atenție deosebită se acordă publicațiilor din ultimii ani. Examinarea se face în consecutivitate cronologică. La concret, au fost analizate lucrările următorilor autori: P. Dungan, E. Neață, M. Rotaru (*România*);

A.R. Abutalipov, M.G. Fetisov, A.A. Ildjev, A.Iu. Kizilov, A.B. Melnicenko, I.E. Suleimanova (*Federația Rusă*); I.I. Davidovici, D.Golovin, Iu.D. Ismailov, A.M. Udod (*Ucraina*) etc. Un spațiu aparte se acordă analizei materialelor științifice la tema tezei publicate în *Republica Moldova*, ai căror autori sunt: A. Borodac, S. Brînza, M. Gheorghită, L. Gîrla, C. Gurschi, V. Stati, X. Ulianoschi. Acestea înscriu:

- lucrarea elaborată de *M.G. Fetisov* în 1999 [18].

În art. 349 C. pen. RM, ca și în normele corespondente din legea penală rusă, este utilizată sintagma „rude apropiate”. Ca și M.G. Fetisov, considerăm că această sintagmă urmează a fi substituită prin sintagma „persoane apropiate”. Or, nu întotdeauna relația de rudenie dintre două persoane poate fi dovada existenței unei afecțiuni dintre acestea, de care să poată profita făptuitorul. Apropierea reală dintre două persoane este condiționată de caracterul relațiilor dintre acestea, de factorii sociali, nu de factorii biologici (în cazul rudeniei de sânge) sau de factorii juridici (în cazul rudeniei care își are originea în actul de adopție). Din acest punct de vedere, merită atenție opinia exprimată de M.G. Fetisov: „În vederea stabilirii faptului dacă o persoană este apropiată de altă persoană sau nu, instanța de judecată trebuie să evalueze caracterul relațiilor dintre acestea”. Așadar, apropierea reală dintre două persoane reprezintă o împrejurare cu încărcătură factologică, care ar urma să fie stabilită în fiecare caz aparte. Cu toate acestea, ar trebui să existe un suport juridic pentru stabilirea acestei împrejurări. Ne referim la definiția noțiunii „persoane apropiate”, care ar trebui să fie formulată în textul legii penale.

- lucrarea elaborată în 2003 sub redacția lui *A. Barbăneagră* [4], în care comentariul art. 349 C. pen. RM aparține lui M. Gheorghită.

Potrivit acestui autor, nu un singur obiect juridic special, ci două sunt apărute împotriva infracțiunilor prevăzute la art. 349 C. pen. RM.

Astfel, obiectul juridic principal al acestor infracțiuni îl constituie relațiile sociale cu privire la activitatea normală a autorităților publice; obiectul juridic secundar al infracțiunilor prevăzute la art. 349 C. pen. RM îl formează, după caz, relațiile sociale cu privire la: libertatea psihică (morală) a persoanei (alin. (1) art. 349 C. pen. RM); integritatea corporală a persoanei ori integritatea, substanța și potențialul de utilizare a bunurilor a căror valoare nu atinge proporțiile mari (alin. (1¹) art. 349 C. pen. RM); sănătatea persoanei (lit. a) alin. (2) art. 349 C. pen. RM); integritatea, substanța și potențialul de utilizare a bunurilor a căror valoare atinge proporțiile mari (lit. c) alin. (2) art. 349 C. pen. RM); sănătatea sau viața persoanei (lit. d) alin. (2) art. 349 C. pen. RM).

- lucrarea lui A. Borodac, care datează din 2004 [2].

Un interes deosebit pentru investigația noastră prezintă compartimentul 8.2 „Amenințarea sau violența săvârșită asupra unei persoane cu funcție de răspundere sau a unei persoane care își îndeplinește datoria obștească” din § 8 „Infrațiuni contra reprezentanților serviciului de stat sau a unei persoane care își îndeplinește datoria obștească” din Capitolul XVIII „Infrațiuni contra autorităților publice și a securității de stat” al lucrării în cauză.

Printre altele, A. Borodac consideră că „autoritatea publică a oricărui stat își extinde puterea supremă și nelimitată, independentă, absolută, asupra unui anumit teritoriu, inclusiv asupra populației, și nu admite în niciun caz ca o altă autoritate să exercite atribuțiile specifice puterii de stat asupra aceluiași teritoriu și a populației aflate pe el”.

Această părere concordă cu opinia noastră, potrivit căreia, în sensul denumirii Capitolului XVII din Partea specială a Codului penal, sintagma „autoritățile publice” desemnează entitățile care administrează treburile publice pe un teritoriu în ale cărui limite un stat își exercită suveranitatea. Întru dezvoltarea acestei idei, conchidem că victimele infracțiunilor prevăzute în Capitolul XVII din Partea specială a Codului penal ar trebui să reprezinte doar autoritățile publice centrale sau locale. Ele nu ar trebui să reprezinte instituții publice, întreprinderi de stat sau municipale etc. Cu atât mai puțin, victimele acestor infracțiuni nu ar trebui să reprezinte o instituție privată sau o întreprindere privată.

- lucrarea elaborată de un grup de autori – A. Barbăneagră, V. Berliba, C. Gurschi, V. Holban, T. Popovici, Gh. Ulianovschi, X. Ulianovschi și N. Ursu [1], în care comentariul art. 349 C. pen. RM aparține lui C. Gurschi.

Din punctul de vedere al acestui autor, „amenințarea prevăzută la art. 155 C. pen. RM nu presupune un anumit cerc de victime, pe când în art. 349 C. pen. RM victima căruia îi este adresată amenințarea trebuie să fie colaborator al poliției, persoană cu funcție de răspundere, persoană ce participă la prevenirea sau curmarea infracțiunii sau a faptei antisociale ori rudă apropiată a acestora. Prin urmare, acțiunea făptuitorului este cuprinsă în totalitate de art. 349 C. pen. RM și nu necesită o calificare prin concurs cu art. 155 C. pen. RM”.

Așadar, între alin. (1) art. 349 și art. 155 C. pen. RM există o relație de concurență între o normă specială și o normă generală (în sensul art. 116 C. pen. RM), nu o relație de concurență între o parte și un întreg (în sensul art. 118 C. pen. RM). Articolul 155 C. pen. RM poate fi aplicat împreună cu art. 349 C. pen. RM doar în acele situații când amenințarea cu omor ori cu vătămarea gravă a integrității corporale sau a sănătății este îndreptată nu

doar asupra victimelor menționate în art. 349 C. pen. RM, ci și asupra acelor persoane care nu posedă calitățile speciale ale respectivelor victime.

- din 2009 datează lucrarea avându-l ca autor pe *P. Dungan* [5].

În opinia lui *P. Dungan*, „termenul „răzbunare” are înțelesul de a-ți face singur dreptate pedepsind pe cel care ți-a făcut (sublinierea ne aparține – *n.a.*) ceva pe care îl consideri nedrept, un rău”. Așadar, verbul „a făcut” indică timpul trecut al activității victimei, care constituie cauza răzbunării. Nu te poți răzbuna pentru ceea ce deocamdată nu a fost îndeplinit sau pentru ceea ce este încă în proces de îndeplinire.

Drept urmare – în situațiile de comitere a infracțiunilor prevăzute la art. 349 C. pen. RM înainte de îndeplinirea de către victimă a activității de serviciu sau obștești sau în timpul îndeplinirii acesteia – răzbunarea în legătură cu îndeplinirea de către victimă a activității de serviciu sau obștești nu poate determina comiterea infracțiunii. În astfel de situații, motivul infracțiunii poate fi: năzuința făptuitorului de a nu se conforma cerințelor legale ale victimei; năzuința făptuitorului de a evita răspunderea; invidia; ura; interesul material (presupunând săvârșirea infracțiunii la comandă, în schimbul unei remunerații materiale) etc. Doar în situația comiterii infracțiunilor prevăzute la art. 349 C. pen. RM, după îndeplinirea de către victimă a activității corespunzătoare, răzbunarea în legătură cu îndeplinirea de către victimă a datoriei obștești poate determina comiterea infracțiunilor prevăzute la art. 349 C. pen. RM. Însă, răzbunarea în legătură cu îndeplinirea de către victimă a activității de serviciu nu poate determina comiterea infracțiunilor prevăzute la art. 349 C. pen. RM. Nu o permite constatarea „în scopul sistării activității ei de serviciu ori al schimbării caracterului ei în interesul celui care amenință sau al altei persoane”, utilizată în art. 349 C. pen. RM. Această constatare exclude posibilitatea comiterii infracțiunii după îndeplinirea de către persoana cu funcție de răspundere a activității de serviciu. Or, nu este cu putință a sista o activitate care deja s-a încheiat, tot așa nu cum poate fi schimbat caracterul unei activități care deja s-a încheiat.

- lucrarea aparținând lui *L. Gîrla* și *Iu. Tabarcea* ce datează din 2010 [15].

Luăm în atenție compartimentului 9.1 „Amenințarea sau violența săvârșită asupra unei persoane cu funcție de răspundere sau a unei persoane care își îndeplinește datoria obștească” din § 9 „Infracțiuni săvârșite asupra reprezentanților autorităților publice și a activității normale a autorităților publice” din Capitolul XVIII „Infracțiuni contra autorităților publice și securității de stat” al respectivei lucrări.

Suntem solidari cu părerea acestor autori, conform căreia infracțiunile prevăzute la art. 349 C. pen. RM sunt pluriobiectuale. Caracterizând obiectul juridic principal al respectivelor infracțiuni, L. Gîrla și Iu. Tabarcea consideră că acesta îl constituie „relațiile sociale cu privire la activitatea normală a autorităților publice, a organizațiilor obștești sau a reprezentanților acestora”.

Totuși, trebuie să recunoaștem că persoanele care își îndeplinesc datoria obștească nu reprezintă autoritățile publice. Sintagma „autoritățile publice” din denumirea Capitolului XVII din Partea specială a Codului penal nu trebuie privită ca un element de decor. Ea are o conotație foarte precisă, și anume – denotă că victimele infracțiunilor ce atentează la activitatea normală a autorităților publice ar trebui să reprezinte doar autoritățile publice. Ele nu ar trebui să reprezinte instituții publice, întreprinderi de stat sau municipale etc. Oricare altă interpretare ar lipsi de sens utilizarea sintagmei „autoritățile publice” în denumirea Capitolului XVII din Partea specială a Codului penal. De asemenea, s-ar admite o contradicție cu alin. (2) art. 3 C. pen. RM, potrivit căruia este interzisă, printre altele, interpretarea extensivă defavorabilă a legii penale. În concluzie, considerăm că obiectul juridic principal al infracțiunilor prevăzute la art. 349 C. pen. RM îl constituie relațiile sociale cu privire la activitatea normală a autorităților publice.

- articolul elaborat de *M. Rotaru* în 2012 [14].

Acest autor se pronunță împotriva dezincriminării în legea penală română a insultei din conținutul infracțiunilor care corespund infracțiunilor prevăzute la art. 349 C. pen. RM. Suntem de acord cu această opinie. Mai mult, susținem incriminarea în art. 349 C. pen. RM a faptei de lezare intenționată a onoarei și demnității persoanei cu funcție de răspundere care își desfășoară activitatea în cadrul unei autorități publice sau a persoanelor care îi sunt apropiate, în legătură cu exercitarea atribuțiilor funcționale, exprimată verbal, în scris sau prin alte mijloace de comunicare. Considerăm că valorile sociale ce caracterizează persoana victimelor infracțiunilor prevăzute la art. 349 C. pen. RM nu trebuie apărute într-un mod selectiv, în baza unor criterii neclare. Din acest punct de vedere, nu poate fi neglijată nici tradiția juridică (de exemplu, art. 205¹ C. pen. RM din 1961 prevedea răspunderea pentru ultragierea colaboratorului poliției, adică jignirea premeditată a onoarei și demnității lui, ultragierea altui lucrător din organele afacerilor interne sau a unei persoane aflate în exercițiul datoriei de serviciu sau obștești pentru menținerea ordinii publice și combaterea criminalității, exprimată prin acțiune, verbal sau în scris).

- lucrarea elaborată de *S. Brînza* și *V. Stati* în 2015 [3].

La tema tezei de față se referă § 1 „Amenințarea sau violența săvârșită asupra unei persoane cu funcție de răspundere sau a unei persoane care își

îndeplinește datoria obștească” din Secțiunea VIII „Infrațiuni ce atentează la activitatea normală a autorităților publice” din Capitolul XVIII „Infrațiuni contra autorităților publice și securității de stat” al respectivei lucrări.

Suntem solidari cu poziția lui S. Brînza și V. Stati, în corespundere cu care „dacă gradul de intensitate al violenței corespunde celui pe care-l are vătămarea intenționată gravă a integrității corporale sau a sănătății, aceasta aplicându-se în legătură cu îndeplinirea de către victimă a obligațiilor de serviciu sau obștești, la calificare trebuie reținută numai prevederea de la lit. c) alin. (2) art. 151 C. pen. RM. Nu este necesară calificarea suplimentară conform lit. a) alin. (2) art. 349 C. pen. RM. În caz contrar, va fi încălcat principiul de neadmitere a sancționării duble a aceleiași fapte”. Așadar, lit. a) alin. (2) art. 349 C. pen. RM constituie o normă specială în raport cu alin. (3) art. 78 C. contr. RM sau cu art. 152 C. pen. RM. O asemenea relație de concurență nu poate exista între lit. a) alin. (2) art. 349 C. pen. RM și art. 151 C. pen. RM. Or, sancțiunea de la alin. (2) art. 349 C. pen. RM stabilește pedeapsa cu închisoare de la 4 la 8 ani; sancțiunea de alin. (1) art. 151 C. pen. RM stabilește pedeapsa cu închisoare de la 5 la 10 ani. Comparând aceste cifre (care, implicit, reflectă gradul de pericol social al infracțiunilor corespunzătoare), ajungem la concluzia că vătămarea intenționată gravă a integrității corporale sau a sănătății nu se încadrează în noțiunea „violență periculoasă pentru viață sau sănătate” din dispoziția lit. a) alin. (2) art. 349 C. pen. RM.

• lucrarea elaborată de *I.E. Suleimanova* în 2015 [17].

Printre altele, acest autor evidențiază în calitate de valori sociale distincte „onoarea persoanei cu funcție de răspundere și demnitatea persoanei cu funcție de răspundere”. Nu considerăm oportună o asemenea evidențiere. În eventualitatea incriminării în alin. (1) art. 349 C. pen. RM a lezării intenționate a onoarei și demnității persoanei cu funcție de răspundere care își desfășoară activitatea în cadrul unei autorități publice sau a persoanelor care îi sunt apropiate, în legătură cu exercitarea atribuțiilor funcționale, exprimată verbal, în scris sau prin alte mijloace de comunicare, obiectul juridic secundar al infracțiunii corespunzătoare l-ar forma relațiile sociale cu privire la onoarea și demnitatea persoanei, nu cu privire la onoarea și demnitatea persoanei cu funcție de răspundere, a persoanei publice sau a rudelor apropiate ale acestora. În caz contrar, s-ar reduce la zero semnificația pe care o are obiectul juridic principal al fiecăreia dintre infracțiunile prevăzute la art. 349 C. pen. RM. Nu este posibil ca una dintre componentele obiectului juridic special al infracțiunilor în cauză să exprime întreaga esență a acestora. Esența infracțiunilor prevăzute la art. 349 C. pen. RM o exprimă obiectul juridic principal alături de obiectul juridic secundar.

Capitolul 2 „Obiectul infracțiunilor de amenințare sau violență săvârșită asupra persoanei cu funcție de răspundere sau care își exercită datoria obștească” este dedicat examinării obiectului juridic generic, a obiectului juridic special, a obiectului material și a victimei infracțiunilor prevăzute la art. 349 C. pen. RM.

Astfel, obiectul juridic generic al infracțiunilor prevăzute la art. 349 C. pen. RM (și al tuturor celorlalte infracțiuni prevăzute în Capitolul XVII din Partea specială a Codului penal) îl formează relațiile sociale cu privire la autoritățile publice și securitatea de stat. În sensul denumirii Capitolului XVII din Partea specială a Codului penal, sintagma „autoritățile publice” desemnează entitățile care administrează treburile publice pe un teritoriu în ale cărui limite un stat își exercită suveranitatea. Indiferent de denumirea autorității publice, modul de constituire și activitatea acesteia trebuie să fie reglementate printr-un act normativ. Victimele infracțiunilor prevăzute în Capitolul XVII din Partea specială a Codului penal ar trebui să reprezinte doar autoritățile publice centrale sau locale. Ele nu ar trebui să reprezinte instituții publice, întreprinderi de stat sau municipale etc. Cu atât mai puțin, victimele acestor infracțiuni nu ar trebui să reprezinte o instituție privată sau o întreprindere privată.

Fiind generică față de securitatea de stat, securitatea reprezintă starea care implică desfășurarea netulburată a relațiilor sociale, în a cărei prezență realizarea intereselor primordiale ale persoanei, ale societății și ale statului este asigurată împotriva oricăror pericole interne sau externe. Securitatea națională reprezintă un sistem ale cărui elemente sunt securitatea de stat, securitatea publică și securitatea oricărei persoane fizice, sistem a cărui funcționalitate este asigurată împotriva unor pericole de natură militară, economică, energetică, ecologică, informațională etc.

De regulă, obiectul juridic special al infracțiunilor prevăzute la art. 349 C. pen. RM are un caracter multiplu. Obiectul juridic principal al acestor infracțiuni îl constituie relațiile sociale cu privire la activitatea normală a autorităților publice. Obiectul juridic secundar al infracțiunilor prevăzute la art. 349 C. pen. RM îl formează, după caz, relațiile sociale cu privire la: libertatea psihică (morală) a persoanei (alin. (1) art. 349 C. pen. RM); integritatea corporală a persoanei ori integritatea, substanța și potențialul de utilizare a bunurilor a căror valoare nu atinge proporțiile mari (alin. (1¹) art. 349 C. pen. RM); sănătatea persoanei (lit. a) alin. (2) art. 349 C. pen. RM); integritatea, substanța și potențialul de utilizare a bunurilor a căror valoare atinge proporțiile mari (lit. c) alin. (2) art. 349 C. pen. RM); sănătatea sau viața persoanei (lit. d) alin. (2) art. 349 C. pen. RM).

Fiind lezată în cazul infracțiunilor prevăzute la art. 349 C. pen. RM, integritatea corporală a persoanei constituie valoarea socială care este complementară față de sănătatea persoanei și care este diferită față de integritatea fizică sau psihică a persoanei, valoare care: a) exprimă un *statu-quo* de felul său, o stare psihosomatică, oricare ar fi gradul de morbiditate, a unei persoane; b) suferă atingere ca urmare a aplicării violenței nepericuloase pentru viață sau sănătate. Relațiile sociale cu privire la libertatea fizică a persoanei nu pot constitui obiectul juridic secundar al infracțiunilor prevăzute la art. 349 C. pen. RM. Este oportună completarea art. 349 C. pen. RM, astfel încât acesta să incrimineze fapta de ultragiure a persoanei cu funcție de răspundere sau a rudelor ei apropiate, manifestată prin jignirea intenționată a onoarei și demnității acestora, în legătură cu exercitarea de către persoana cu funcție de răspundere a atribuțiilor funcționale, exprimată verbal, în scris sau prin alte mijloace de comunicare.

Ca obiect material al infracțiunilor prevăzute la alin. (1¹) și la lit. a) alin. (2) art. 349 C. pen. RM, corpul persoanei reprezintă expresia integrității corporale sau a sănătății persoanei. Doar bunurile care urmează a fi nimicite de făptuitor pot reprezenta obiectul material al infracțiunilor prevăzute la alin. (1¹) sau la lit. c) alin. (2) art. 349 C. pen. RM. Nu pot constitui obiectul material al acestor infracțiuni bunurile sustrate, dobândite, primite, fabricate, utilizate, transportate, păstrate, comercializate, trecute peste frontiera vamală sau supuse unei alte asemenea influențări.

Victimă a infracțiunilor prevăzute la art. 349 C. pen. RM este, după caz: a) persoana cu funcție de răspundere care își desfășoară activitatea în cadrul unei autorități publice; b) persoana care își îndeplinește datoria obștească; c) ruda apropiată a persoanei cu funcție de răspundere sau a persoanei care își îndeplinește datoria obștească. Persoană cu funcție de răspundere care își desfășoară activitatea în cadrul unei autorități publice este persoana căreia, într-o autoritate publică centrală sau locală, i se acordă, permanent sau provizoriu, prin stipularea legii, prin numire, alegere sau în virtutea unei însărcinări, anumite drepturi și obligații în vederea exercitării funcțiilor autorității publice. În cazul unor persoane cu funcție de răspundere care își desfășoară activitatea în cadrul unei autorități publice, este important ca de fiecare dată să existe prevederi normative, din care să rezulte că persoanelor respective, într-o autoritate publică centrală sau locală, li se acordă, permanent sau provizoriu, prin stipularea legii, prin numire, alegere sau în virtutea unei însărcinări, anumite drepturi și obligații în vederea exercitării funcțiilor autorității publice. În lipsa unor astfel de prevederi normative, făptuitorul nu poate avea calitatea de persoană cu funcție de răspundere

care își desfășoară activitatea în cadrul unei autorități publice. Nici persoanele publice străine, nici funcționarii internaționali nu pot fi victime ale infracțiunilor prevăzute la art. 349 C. pen. RM. Persoana care beneficiază de protecție internațională (în sensul art. 122 C. pen. RM) nu poate fi victimă a infracțiunilor prevăzute la art. 349 C. pen. RM.

În sensul art. 349 C. pen. RM, îndeplinirea obligațiilor obștești poate presupune realizarea din proprie inițiativă a acțiunilor în interesele societății sau ale unor cetățeni aparte (acțiunile de legitimă apărare a altei persoane sau a unui interes public, de reținere a infractorului (a contravenientului), de denunțare a infractorului (a contravenientului), de criticare a neajunsurilor la adunarea colectivului de muncă, de renunțare de a participa la săvârșirea infracțiunii (a contravenției) etc.). Astfel de acțiuni socialmente utile pot să nu constituie obiectul unei reglementări normative. Cu toate acestea, ele trebuie să fie conforme cu cadrul legal, să nu implice depășirea limitelor care despart licitul de ilicit.

Capitolul 3 „Latura obiectivă a infracțiunilor de amenințare sau violență săvârșită asupra persoanei cu funcție de răspundere sau care își exercită datoria obștească este consacrat investigării faptei prejudiciabile în cazul infracțiunilor prevăzute la art. 349 C. pen. RM, a urmărilor prejudiciabile și a legăturii cauzale în ipoteza acestor infracțiuni, precum și a mijloacelor speciale menționate la lit. b) alin. (2) art. 349 C. pen. RM.

Astfel, în sensul alin. (1) art. 349 C. pen. RM, prin „amenințare” se înțelege influențarea asupra psihicului victimei, care constă în a i se aduce la cunoștință că va fi supusă unui rău în cazul în care nu se va conforma voinței făptuitorului. Amenințarea prevăzută la alin. (1) art. 349 C. pen. RM nu se poate exprima în influențarea energetică asupra organismului victimei, care presupune contactul dintre corpul victimei, pe de o parte, și forțele animate sau neanimate antrenate de către făptuitor, pe de altă parte. Între alin. (1) art. 349 și art. 155 C. pen. RM există o relație de concurență între o normă specială și o normă generală (în sensul art. 116 C. pen. RM), nu o relație de concurență între o parte și un întreg (în sensul art. 118 C. pen. RM). Articolul 155 C. pen. RM poate fi aplicat împreună cu art. 349 C. pen. RM doar în acele situații când amenințarea cu omor ori cu vătămarea gravă a integrității corporale sau a sănătății este îndreptată nu doar asupra victimelor menționate în art. 349 C. pen. RM, ci și asupra acelor persoane care nu posedă calitățile speciale ale respectivelor victime.

În cazul infracțiunilor prevăzute la art. 349 C. pen. RM, legătura dintre comiterea infracțiunii și activitatea de serviciu sau obștească a victimei are un caracter obligatoriu. În ipoteza în care victimă este persoana care își

îndeplinește datoria obștească sau ruda ei apropiată, infracțiunea prevăzută la alin. (1) art. 349 C. pen. RM poate fi săvârșită: a) până la îndeplinirea datoriei obștești; b) în momentul îndeplinirii datoriei respective; c) după îndeplinirea datoriei obștești. În ipoteza în care victimă este persoana cu funcție de răspundere sau ruda ei apropiată, infracțiunea prevăzută la alin. (1) art. 349 C. pen. RM poate fi săvârșită: a) până la îndeplinirea activității de serviciu; b) în momentul îndeplinirii activității de serviciu. De fiecare dată, la calificare, urmează să se verifice dacă au fost încălcate sau nu reglementările care stabilesc condițiile și limitele îndeplinirii de către victimă a obligațiilor de serviciu sau obștești. Doar în lipsa unor asemenea încălcări poate fi aplicat alin. (1) art. 349 C. pen. RM. Dacă amenințarea cu omor ori cu vătămarea gravă a integrității corporale sau a sănătății are drept cauză comportamentul nelegitim al victimei, poate fi aplicată norma generală, și anume – art. 155 C. pen. RM. Nu este oportună dezincriminarea faptei prevăzute la alin. (1) art. 349 C. pen. RM.

În alin. (1¹) art. 349 C. pen. RM, prin „violență nepericuloasă pentru viață sau sănătate” se înțelege fie cauzarea intenționată a leziunilor corporale, care nu au drept urmare dereglarea de scurtă durată a sănătății sau o pierdere neînsemnată, dar stabilă a capacității de muncă, fie aplicarea intenționată a loviturilor sau săvârșirea altor acte de violență care au cauzat o durere fizică dacă acestea nu au creat un pericol pentru viața sau sănătatea victimei. Violența nepericuloasă pentru viață sau sănătate trebuie să fie îndreptată împotriva persoanei victimei, nu împotriva bunurilor acesteia. Este oportună incriminarea în art. 349 C. pen. RM a opunerii de rezistență violentă, într-un alineat aparte de alineatele care se referă la violența nepericuloasă pentru viață sau sănătate, și, respectiv, la violența periculoasă pentru viață sau sănătate. Forma pasivă a conduitei infracționale, alături de caracterul non-violent al acesteia, constituie criteriile principale care permit delimitarea faptelor prevăzute la alin. (3) art. 224, alin. (16) art. 287 și la art. 336 C. contr. RM de opunerea de rezistență prevăzută la alin. (2) art. 349 C. pen. RM în accepțiunea Proiectului de lege pentru modificarea și completarea unor acte legislative (Proiectului nr. 2127/2015).

În alin. (1¹) art. 349 C. pen. RM, prin „nimicirea bunurilor” se înțelege aducerea bunurilor într-o asemenea stare, încât ele își vor pierde completamente calitatea și valoarea, nemaiputând fi utilizate conform destinației chiar după efectuarea reparației. Alineatul (1¹) art. 349 C. pen. RM nu este aplicabil în cazul deteriorării bunurilor fie ale persoanei cu funcție de răspundere sau ale rudelor ei apropiate în scopul sistării activității de serviciu a acestei persoane ori al schimbării caracterului acestei activități în interesul

făptuitorului sau al altei persoane, fie ale persoanei care își îndeplinește datoria obștească sau ale rudelor ei apropiate în legătură cu participarea acestei persoane la prevenirea ori curmarea unei infracțiuni sau a unei fapte antisociale. În astfel de ipoteze, după caz, se aplică art. 104 C. contr. RM sau art. 197 C. pen. RM. Este oportună completarea art. 349 C. pen. RM, astfel încât acesta să fie aplicabil în ipoteza deteriorării bunurilor victimei, în scopul sistării activității de serviciu sau în scopul schimbării caracterului ei în interesul făptuitorului sau al altei persoane. În cazul infracțiunii prevăzute la alin. (1¹) art. 349 C. pen. RM, leziunile corporale produse depășesc cadrul acesteia, marcând momentul de epuizare a infracțiunii prevăzute la alin. (1¹) art. 349 C. pen. RM.

Vătămarea intenționată gravă a integrității corporale sau a sănătății nu se încadrează în noțiunea „violență periculoasă pentru viață sau sănătate” din dispoziția lit. a) alin. (2) art. 349 C. pen. RM. Litera a) alin. (2) art. 349 C. pen. RM constituie o normă specială față de alin. (3) art. 78 C. contr. RM sau art. 152 C. pen. RM. Omorul la fel nu se încadrează în noțiunea „violență periculoasă pentru viață sau sănătate” din dispoziția lit. a) alin. (2) art. 349 C. pen. RM. Depășind gradul de intensitate a violenței prevăzute la lit. a) alin. (2) art. 349 C. pen. RM, omorul săvârșit în legătură cu îndeplinirea de către victimă a obligațiilor de serviciu sau obștești atrage răspunderea conform lit. d) alin. (2) art. 145 C. pen. RM. Nu putem exclude cu totul posibilitatea aplicării lit. a) alin. (2) art. 349 C. pen. RM în ipotezele în care violența nu implică recurgerea la atac, adică nu implică fie caracterul agresiv al acțiunii făptuitorului, fie caracterul surprinzător pentru victimă al acțiunii făptuitorului, fie ambele aceste aspecte. În cadrul art. 349 C. pen. RM, este oportună incriminarea nu la o literă a unui alineat, dar la un alineat distinct a faptei care presupune aplicarea violenței nepericuloase pentru viață sau sănătate. Nu momentul producerii prejudiciului adus sănătății este cel care marchează consumarea infracțiunii prevăzute la lit. a) alin. (2) art. 349 C. pen. RM. Acest moment marchează epuizarea infracțiunii în cauză. În cazul infracțiunii prevăzute la lit. a) alin. (2) art. 349 C. pen. RM, etapa de tentativă este posibilă.

Doar prejudiciul material efectiv poate alcătui conținutul daunelor materiale cauzate prin infracțiunile prevăzute la alin. (1¹) și la lit. c) alin. (2) art. 349 C. pen. RM. Utilizarea în legea penală a sintagmelor de genul „alte urmări grave” pune în pericol respectarea principiului legalității stabilit la art. 3 C. pen. RM. Daunele materiale în proporții mari nu intră sub incidența noțiunii utilizate la lit. d) alin. (2) art. 349 C. pen. RM. Din cauza insuficienței gravității, nu pot intra sub incidența acestei noțiuni nici vătămarea ușoară

sau medie a integrității corporale sau a sănătății. Urmărilor menționate la lit. d) alin. (2) art. 349 C. pen. RM se pot afla în legătură causală doar cu faptele prejudiciabile prevăzute la alin. (1) sau (1¹) art. 349 C. pen. RM. De regulă, alte urmări grave (prevăzute la lit. d) alin. (2) art. 349 C. pen. RM) se află în legătură causală cu nimicirea bunurilor fie ale persoanei cu funcție de răspundere ori ale rudelor ei apropiate în scopul sistării activității de serviciu a acestei persoane ori al schimbării caracterului activității în cauză în interesul făptuitorului, fie ale persoanei care își îndeplinește datoria obștească sau ale rudelor ei apropiate în legătură cu participarea acestei persoane la prevenirea ori curmarea unei infracțiuni sau a unei fapte antisociale. Pentru a imputa cuiva săvârșirea infracțiunilor prevăzute la alin. (1¹), lit. c) sau d) alin. (2) art. 349 C. pen. RM, este necesar a stabili că daunele materiale sau alte urmări grave reprezintă efectul tocmai al comiterii faptelor prejudiciabile prevăzute la aceste norme.

În sensul lit. b) alin. (2) art. 349 C. pen. RM, mijloacele periculoase pentru viața sau sănătatea mai multor persoane constituie un semn secundar obligatoriu cu caracter alternativ (și, în același timp, cu efect agravant) al infracțiunii prevăzute la alin. (1¹) art. 349 C. pen. RM (în cazul în care această infracțiune presupune fie nimicirea bunurilor persoanei cu funcție de răspundere ori ale rudelor ei apropiate, fie nimicirea bunurilor persoanei care își îndeplinește datoria obștească sau ale rudelor ei apropiate în legătură cu participarea acestei persoane la prevenirea ori curmarea unei infracțiuni sau a unei fapte antisociale). Sintagma „Acțiunile prevăzute la alin. (1) sau (1¹) însoțite de...” din partea introductivă a alin. (2) art. 349 C. pen. RM infirmă posibilitatea atașării circumstanței agravante analizate infracțiunii prevăzute la lit. c) alin. (2) art. 349 C. pen. RM. În sensul lit. b) alin. (2) art. 349 C. pen. RM, mijloacele periculoase pentru viața sau sănătatea mai multor persoane nu pot fi aplicate pentru a deteriora bunurile victimei. Este oportun ca, în art. 349 C. pen. RM, răspunderea să fie agravată nu doar pentru distrugerea bunurilor prin mijloace periculoase pentru viață sau sănătate, ci și pentru deteriorarea bunurilor prin asemenea mijloace.

În **Capitolul 4 „Elementele constitutive subiective ale infracțiunilor de amenințarea sau violența săvârșită asupra persoanei cu funcție de răspundere sau care își exercită datoria obștească”** analiza este axată pe subiectul și latura subiectivă ale infracțiunilor prevăzute la art. 349 C. pen. RM.

Astfel, în cazul în care persoanele care au vârsta între 14 și 16 ani comit faptele descrise în art. 349 C. pen. RM, acestea pot răspunde pentru infracțiunile prevăzute la alin. (2) art. 152 sau la alin. (2) art. 197 C. pen. RM.

Indiferent de calitatea specială pe care o posedă, făptuitorii vor răspunde în baza art. 349 C. pen. RM în condiții generale, fără a le fi diferențiată răspunderea. Subiect al infracțiunilor prevăzute la art. 349 C. pen. RM poate fi persoana cu funcție de răspundere care își desfășoară activitatea în cadrul unei autorități publice. Într-un asemenea caz, nu este aplicabil art. 328 C. pen. RM.

Doar intenția poate constitui forma de vinovăție manifestată la comiterea infracțiunilor prevăzute la art. 349 C. pen. RM. Excepția o constituie cazul prevăzut la lit. d) alin. (2) art. 349 C. pen. RM, atunci când făptuitorul manifestă imprudență față de alte urmări grave. Articolul 349 C. pen. RM nu poate fi aplicat în cazul în care, la momentul comiterii infracțiunii, făptuitorul nu-și dădea seama că: a) săvârșește infracțiunea asupra unei persoane cu funcție de răspundere care își desfășoară activitatea în cadrul unei autorități publice, asupra unei persoane care își îndeplinește datoria obștească sau asupra unei rude apropiate a acestora; b) infracțiunea pe care o săvârșește are legătură cu i) activitatea de serviciu a persoanei cu funcție de răspundere care își desfășoară activitatea în cadrul unei autorități publice sau cu ii) activitatea obștească a persoanei care își îndeplinește datoria obștească.

Răzbunarea, care nu are legătură cu activitatea de serviciu sau obștească a victimei, nu poate constitui motivul infracțiunilor prevăzute la art. 349 C. pen. RM. Răzbunarea în legătură cu îndeplinirea de către victimă a datoriei obștești poate determina comiterea infracțiunilor prevăzute la art. 349 C. pen. RM. Însă, răzbunarea în legătură cu îndeplinirea de către victimă a activității de serviciu nu poate determina comiterea infracțiunilor prevăzute la art. 349 C. pen. RM. Nu este posibil ca infracțiunile prevăzute la art. 349 C. pen. RM să fie săvârșite fără motiv.

Lipsa scopului infracțiunii prevăzute la art. 349 C. pen. RM – scopul sistării activității de serviciu a persoanei cu funcție de răspundere ori al schimbării caracterului ei în interesul făptuitorului sau al altei persoane – condiționează aplicarea normei generale, și anume: a art. 78 sau 104 C. contr. RM ori a art. 152, 155 sau 197 C. pen. RM. Scopul sistării activității de serviciu a persoanei cu funcție de răspundere presupune că făptuitorul urmărește să fie suspendată sau încetată activitatea de serviciu a victimei, care este în desfășurare (în cazul în care infracțiunea este comisă în momentul îndeplinirii activității de serviciu) sau care se preconizează a fi desfășurată (în cazul în care infracțiunea este săvârșită până la îndeplinirea activității de serviciu). Scopul schimbării caracterului activității de serviciu a persoanei cu funcție de răspundere, în interesul făptuitorului sau al altei persoane, presupune că făptuitorul urmărește să determine transformări ale caracterului activității de serviciu a victimei (de exemplu, ca victima să renunțe la

îndeplinirea unora dintre obligațiile de serviciu). În ipoteza în care victima infracțiunilor prevăzute la art. 349 C. pen. RM este persoana care își îndeplinește datoria obștească sau ruda ei apropiată, scopul infracțiunii nu are un caracter obligatoriu.

Sintagma „în interesul celui care amenință/aplică violența” din art. 349 C. pen. RM se referă la interesul personal al făptuitorului, concretizat în interesul material sau în năzuința de a obține unele avantaje nepatrimoniale. Cât privește sintagma „în interesul... altei persoane” din art. 349 C. pen. RM, se are în vedere interesul material sau nematerial al acelor persoane în a căror favoare făptuitorul comite infracțiunea. Motivele care stau la baza infracțiunii prevăzute la art. 287 C. pen. RM și motivele care stau la baza infracțiunilor prevăzute la art. 349 C. pen. RM sunt incompatibile. Spre deosebire de motivele care stau la baza infracțiunilor prevăzute la art. 349 C. pen. RM, cele care stau la baza infracțiunii prevăzute la art. 287 C. pen. RM nu sunt personalizate. Drept urmare, nu este posibil ca o singură acțiune să intre concomitent sub incidența art. 287 și a art. 349 C. pen. RM. Respectând regula stabilită la art. 115 C. pen. RM, în funcție de motivul care-l ghidează pe făptuitor, va trebui să reținem la calificare fie art. 287 C. pen. RM, fie art. 349 C. pen. RM.

Nu este posibil concursul ideal dintre infracțiunea prevăzută la art. 287 C. pen. RM și infracțiunile prevăzute la art. 349 C. pen. RM. Atunci când este săvârșită din motive huliganice, opunerea de rezistență violentă reprezentanților autorităților sau altor persoane care curmă actele huliganice trebuie calificată în baza art. 287 C. pen. RM; atunci când are la bază alte motive (de exemplu, motivul de răzbunare în legătură cu îndeplinirea datoriei obștești), opunerea de rezistență violentă reprezentanților autorităților sau altor persoane care curmă actele huliganice trebuie calificată potrivit art. 349 C. pen. RM. Infracțiunile prevăzute la art. 349 C. pen. RM nu pot fi săvârșite din motive huliganice.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

Ca o trecere în revistă a obiectivelor realizate în cadrul prezentei lucrări, se impun următoarele **concluzii generale**:

1) victimă a infracțiunilor prevăzute la art. 349 C. pen. RM este, după caz: a) persoana cu funcție de răspundere care își desfășoară activitatea în cadrul unei autorități publice; b) persoana care își îndeplinește datoria obștească; c) ruda apropiată a persoanei cu funcție de răspundere sau a persoanei care își îndeplinește datoria obștească [6, p. 99-123; 9, p. 37-45];

2) în cazul infracțiunilor prevăzute la art. 349 C. pen. RM, legătura dintre comiterea infracțiunii și activitatea de serviciu sau obștească a victimei are un caracter obligatoriu [6, p. 140-147; 12, p. 78-80];

3) de fiecare dată, la calificare, urmează să se verifice dacă au fost încălcate sau nu reglementările care stabilesc condițiile și limitele îndeplinirii de către victimă a obligațiilor de serviciu sau obștești. Doar în lipsa unor asemenea încălcări poate fi aplicat art. 349 C. pen. RM [6, p. 147-150; 12, p. 80-82];

4) urmările menționate la lit. d) alin. (2) art. 349 C. pen. RM se pot afla în legătură causală doar cu faptele prejudiciabile prevăzute la alin. (1) sau (11) art. 349 C. pen. RM [6, p. 186-187; 7, p. 123-124];

5) subiect al infracțiunilor prevăzute la art. 349 C. pen. RM poate fi, printre altele, persoana cu funcție de răspundere care își desfășoară activitatea în cadrul unei autorități publice. Într-un asemenea caz, nu este aplicabil art. 328 C. pen. RM [6, p. 210-212; 10, p. 45];

6) art. 349 C. pen. RM nu poate fi aplicat în cazul în care, la momentul comiterii infracțiunii, făptuitorul nu-și dădea seama că: a) săvârșește infracțiunea asupra unei persoane cu funcție de răspundere care își desfășoară activitatea în cadrul unei autorități publice, a unei persoane care își îndeplinește datoria obștească sau a unei rude apropiate a acestora; b) infracțiunea pe care o săvârșește are legătură cu i) activitatea de serviciu a persoanei cu funcție de răspundere care își desfășoară activitatea în cadrul unei autorități publice sau cu ii) activitatea obștească a persoanei care își îndeplinește datoria obștească [6, p. 214; 10, p. 46];

7) răzbunarea în legătură cu îndeplinirea de către victimă a datoriei obștești poate determina comiterea infracțiunilor prevăzute la art. 349 C. pen. RM. Totodată, răzbunarea în legătură cu îndeplinirea de către victimă a activității de serviciu nu poate determina comiterea infracțiunilor prevăzute la art. 349 C. pen. RM [6, p. 220-223; 10, p. 56-57];

8) nu este posibil concursul ideal dintre infracțiunea prevăzută la art. 287 și infracțiunile prevăzute la art. 349 C. pen. RM [6, p. 229-236; 10, p. 58-60];

9) infracțiunile prevăzute la art. 349 C. pen. RM nu pot fi săvârșite din motive huliganice [6, p. 229-236; 10, p. 58-60];

10) art. 349 C. pen. RM este o normă specială în raport cu art. 78 sau 104 C. contr. RM ori cu art. 152, 155 sau 197 C. pen. RM [6, p. 214; 10, p. 46].

Problema științifică importantă soluționată constă în elaborarea instrumentalului de interpretare a prevederilor art. 349 C. pen. RM, precum și a regulilor de încadrare juridică a faptelor în baza acestui articol, în vederea atât

a clarificării naturii juridice a infracțiunilor prevăzute la art. 349 C. pen. RM, cât și a eficientizării procesului de aplicare a acestui articol.

În legătură cu investigațiile întreprinse în cadrul tezei de față, venim cu un șir de **recomandări** ce pot fi luate în considerare la perfecționarea legislației penale:

1) modificarea denumirii Capitolului XVII din Partea specială a Codului penal, astfel încât sintagma „de stat” să fie substituită prin termenul „statului”;

2) modificarea și completarea art. 349 C. pen. RM, astfel încât acesta să aibă următoarea denumire și următorul conținut:

„Articolul 349. Ultrajul

(1) Lezarea intenționată a onoarei și demnității persoanei cu funcție de răspundere care își desfășoară activitatea în cadrul unei autorități publice sau a persoanelor care îi sunt apropiate, în legătură cu exercitarea atribuțiilor funcționale, exprimată verbal, în scris sau prin alte mijloace de comunicare se pedepsește cu amendă în mărime de la 300 la 500 de unități convenționale sau cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 120 la 180 de ore, sau cu închisoare de până la 2 ani.

(2) Amenințarea cu omor, cu vătămarea integrității corporale sau a sănătății ori cu distrugerea bunurilor persoanei cu funcție de răspundere care își desfășoară activitatea în cadrul unei autorități publice sau ale persoanelor care îi sunt apropiate, în legătură cu exercitarea atribuțiilor funcționale, în scopul sistării activității de serviciu a persoanei cu funcție de răspundere care își desfășoară activitatea în cadrul unei autorități publice ori al schimbării caracterului acestei activități în interesul făptuitorului sau al altei persoane se pedepsește cu amendă în mărime de la 300 la 800 de unități convenționale sau cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 150 la 180 de ore, sau cu închisoare de până la 3 ani.

(3) Aplicarea violenței nepericuloase pentru viața sau sănătatea persoanei cu funcție de răspundere care își desfășoară activitatea în cadrul unei autorități publice sau a persoanelor care îi sunt apropiate, fie distrugerea sau deteriorarea bunurilor acestora, în legătură cu exercitarea atribuțiilor funcționale, în scopul sistării activității de serviciu a persoanei cu funcție de răspundere care își desfășoară activitatea în cadrul unei autorități publice ori al schimbării caracterului acestei activități în interesul făptuitorului sau al altei persoane

se pedepsește cu amendă în mărime de la 500 la 1000 de unități convenționale sau cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 180 la 240 de ore, sau cu închisoare de până la 4 ani.

(4) Opunerea de rezistență violentă persoanei cu funcție de răspundere care își desfășoară activitatea în cadrul unei autorități publice, în legătură cu exercitarea atribuțiilor funcționale, în scopul sistării activității de serviciu a acestei persoane ori al schimbării caracterului acestei activități în interesul făptuitorului sau al altei persoane

se pedepsește cu amendă în mărime de la 800 la 1000 de unități convenționale sau cu închisoare de la 2 la 5 ani.

(5) Aplicarea violenței periculoase pentru viața sau sănătatea persoanei cu funcție de răspundere care își desfășoară activitatea în cadrul unei autorități publice sau a persoanelor care îi sunt apropiate, în legătură cu exercitarea atribuțiilor funcționale, în scopul sistării activității de serviciu a persoanei cu funcție de răspundere care își desfășoară activitatea în cadrul unei autorități publice ori al schimbării caracterului acestei activități în interesul făptuitorului sau al altei persoane

se pedepsește cu amendă în mărime de până la 1500 de unități convenționale sau cu închisoare de la 3 la 6 ani.

(6) Faptele prevăzute la alin. (3), (4) sau (5):

a) săvârșite prin mijloace periculoase pentru viața sau sănătatea mai multor persoane;

b) săvârșite cu cauzarea de daune materiale în proporții mari;

c) soldate cu vătămarea gravă a integrității corporale sau a sănătății ori cu decesul victimei din imprudență

se pedepsesc cu închisoare de la 5 la 8 ani”.

Avantajele acestor recomandări sunt următoarele:

a) s-ar preveni admiterea erorilor judiciare care, la moment, sunt generate de delimitarea imprecisă a infracțiunilor prevăzute la art. 349 C. pen. RM în raport cu faptele conexe penale sau contravenționale;

b) soluțiile propuse ar pune capăt unor controverse din teoria și practica dreptului penal. De exemplu, ar înceta polemicile privind temeinicia aplicării art. 349 C. pen. RM în ipoteza deteriorării bunurilor persoanei cu funcție de răspundere care își desfășoară activitatea în cadrul unei autorități publice sau ale persoanelor care îi sunt apropiate, în legătură cu exercitarea atribuțiilor funcționale, în scopul sistării activității de serviciu a persoanei cu funcție de răspundere care își desfășoară activitatea în cadrul unei autorități publice ori al schimbării caracterului acestei activități în interesul făptuitorului sau al altei persoane;

c) impactul asupra economiei naționale ar consta în reducerea costurilor legate de rejudicarea cauzelor ca urmare a recalificării acestora de la art. 349 C. pen. RM la alte norme, sau viceversa.

Planul de cercetări de perspectivă include următoarele repere:

1. Analiza juridico-istorică, secundată de examinarea aprofundată în planul dreptului comparat a infracțiunilor prevăzute la art. 349 C. pen. RM;

2. Continuarea investigațiilor vizând asemănările și deosebirile dintre infracțiunile prevăzute la art. 349 C. pen. RM și unele fapte conexe.

2. Estimarea eficacității pedepselor aplicate pentru infracțiunile prevăzute la art. 349 C. pen. RM.

3. Elaborarea proiectului Hotărârii Plenului Curții Supreme de Justiție consacrate practicii de aplicare a răspunderii pentru infracțiunile prevăzute la art. 349 C. pen. RM.

BIBLIOGRAFIE:

1. Barbăneagră A., Berliba V., Gurschi C. et al. *Codul penal comentat și adnotat* Chișinău: Cartier, 2005.
2. Borodac A. *Manual de drept penal. Partea specială*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2004.
3. Brînza S., Stati V. *Tratat de drept penal. Partea specială. Vol. II*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2015.
4. *Codul penal al Republicii Moldova. Comentariu* / Sub red. lui A. Barbăneagră. Chișinău: ARC, 2003.
5. Dungan P. *Infracțiunea de ultraj în concepția noului Cod penal*. În: *Analele Universității de Vest din Timișoara. Seria Drept*, 2009, nr. 2, p. 35-42.
6. Pavliuc Gh. *Răspunderea penală pentru amenințarea sau violența săvârșită asupra unei persoane cu funcție de răspundere sau a unei persoane care își îndeplinește datoria obștească*. Chișinău: CEP USM, 2015.
7. Pavliuc Gh. *Unele considerații privind latura obiectivă a infracțiunilor prevăzute la art. 349 din Codul penal*. În: *Revista științifică a USM „Studia Universitatis Moldaviae”*, 2015, nr. 8, p. 121-128.
8. Pavliuc Gh. *Obiectul juridic generic și obiectul juridic special al infracțiunilor prevăzute la art. 349 din Codul penal*. În: *Revista Națională de Drept*, 2015, nr. 10, p. 56-64; nr. 11, p. 55-61.
9. Pavliuc Gh. *Obiectul material și victima în cazul infracțiunilor prevăzute la art. 349 din Codul penal*. În: *Revista Națională de Drept*, 2016, nr. 1, p. 36-47.
10. Pavliuc Gh. *Elementele constitutive subiective ale infracțiunilor prevăzute la art. 349 din Codul penal*. În: *Revista Națională de Drept*, 2016, nr. 2, p. 43-49; nr. 3, p. 56-61.

11. Pavliuc Gh. *Fapta prejudiciabilă în cazul infracțiunilor prevăzute la alin. (1^l), lit. a) și c) alin. (2) art. 349 din Codul penal.* În: Revista Națională de Drept, 2016, nr. 4, p. 38-48.
12. Pavliuc Gh. *Fapta prejudiciabilă în cazul infracțiunii prevăzute la alin. (1) art. 349 din Codul penal.* În: Revista științifică a USM „Studia Universitatis Moldaviae”, 2016, nr. 3, p. 74-85.
13. Pavliuc Gh. *Rudă apropiată a persoanei cu funcție de răspundere sau a persoanei care își îndeplinește datoria obștească, ca victimă a infracțiunilor prevăzute la art. 349 din Codul penal.* În: Integrare prin cercetare și inovare. Conferință științifică națională cu participare internațională. Rezumate ale comunicărilor. Științe juridice. Chișinău, 2016, p. 91-94.
14. Rotaru M. *The material element in the basic form of the offense of abusive behavior.* În: Tribuna Juridică, 2012, vol. 2, no 1, p. 169-174.
15. Гырла Л.Г., Табарча Ю.М. *Уголовное право Республики Молдова. Часть Особенная. Т. 2.* Кишинэу: Cartdidact, 2010.
16. Павлюк Г.Й. *Уголовно-правовая защита от угрозы или насилия в отношении должностного лица или лица, выполняющего общественный долг: опыт Республики Молдова.* În: Проблеми реалізації та забезпечення ефективності правових реформ: збірник матеріалів Міжнародної юридичної науково-практичної конференції «Актуальна юриспруденція», м. Київ, 16 червня 2016 року. Тези наукових доповідей. Київ: АртЕк, 2016, p. 124-128.
17. Сулейманова И.Е. *Насильственные преступления против представителей власти в сфере порядка управления: уголовно-правовое и криминологическое исследование: Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук.* Уфа, 2015.
18. Фетисов М.Г. *Проблемы уголовно-правового обеспечения безопасной деятельности сотрудников органов внутренних дел: Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук.* Ростов-на-Дону, 1999.

ADNOTARE

Pavliuc Ghenadie, „Răspunderea penală pentru amenințarea sau violența săvârșită asupra persoanei cu funcție de răspundere sau care își exercită datoria obștească”, teză de doctor în drept la specialitatea 554.01 – Drept penal și execuțional penal, Chișinău, 2017

Teza cuprinde: Introducere, 4 capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografia din 393 titluri, 142 pagini text de bază. Rezultatele obținute sunt publicate în 9 lucrări științifice.

Cuvinte-cheie: amenințare; violență; nimicire; persoană cu funcție de răspundere; rudă apropiată; autoritate publică; activitate de serviciu; datorie obștească.

Domeniul de studiu. Lucrarea este axată pe una dintre cele mai complexe și actuale probleme ale Părții speciale a Dreptului penal: răspunderea pentru infracțiunile prevăzute la art. 349 C. pen. RM.

Scopul tezei de doctorat constă în aprofundarea concepției de interpretare și aplicare a prevederilor art. 349 C. pen. RM, în condițiile în care devine îngrijorătoare tendința de a trata fără respect și cu recalitrantă activitatea de serviciu sau obștească a persoanelor învestite cu o anumită autoritate sau responsabilitate, ca parte componentă a ordinii de drept înstituite, precum și în identificarea vulnerabilităților sistemului actual de protecție penală a ordinii de drept împotriva infracțiunilor prevăzute la art. 349 C. pen. RM, urmând a fi punctate și propuse măsuri concrete menite să eficientizeze cadrul reglementar penal.

Obiectivele: stabilirea conținutului obiectului juridic și a obiectului material ale infracțiunilor prevăzute la art. 349 C. pen. RM; relevarea caracteristicilor victimei infracțiunilor prevăzute la art. 349 C. pen. RM etc.

Noutatea științifică și originalitatea rezultatelor obținute. Caracterul novator al lucrării este determinat de faptul că teza de față se numără printre primele încercări de a trata profund problemele privind stabilirea elementelor constitutive ale infracțiunilor prevăzute la art. 349 C. pen. RM. Originalitatea rezultatelor obținute de autor constă în investigarea celor mai controversate probleme ale științei și practicii dreptului penal privitoare la respectivele infracțiuni.

Problema științifică importantă soluționată constă în elaborarea instrumentarului de interpretare a prevederilor art. 349 C. pen. RM, precum și a regulilor de încadrare juridică a faptelor în baza acestui articol, în vederea atât a clarificării naturii juridice a infracțiunilor prevăzute la art. 349 C. pen. RM, cât și a eficientizării procesului de aplicare a acestui articol.

Importanța teoretică și valoarea aplicativă a lucrării. Studiul efectuat a permis constatarea existenței unor deficiențe ale prevederilor art. 349 C. pen. RM. Acestea împiedică aplicarea și interpretarea corectă a reglementărilor în cauză. În vederea înlăturării acestor neajunsuri, comunității științifice îi sunt înaintate concluzii și recomandări menite să contribuie la perfecționarea cadrului normativ.

Implementarea rezultatelor științifice. Acestea sunt aplicabile în activitatea organelor de drept, în special în ce privește calificarea corectă a faptelor în conformitate cu art. 349 C. pen. RM. De asemenea, ele pot fi utile la elaborarea de publicații științifice cu caracter de îndrumare pentru cadrele didactice, studenți, masteranzi, doctoranzi.

РЕЗЮМЕ

Павлюк Геннадий, «Уголовная ответственность за угрозу или насилие в отношении должностного лица или лица, выполняющего общественный долг». Диссертация на соискание ученой степени доктора права, Специальность 554.01 – Уголовное право и уголовно-исполнительное право, Кишинэу, 2017

Диссертация содержит: Введение, 4 главы, общие выводы и рекомендации, библиографию из 393 наименований, 142 страницы основного текста. Полученные результаты опубликованы в 9 научных работах.

Ключевые слова: угроза; насилие; уничтожение; должностное лицо; близкий родственник; публичная власть; служебная деятельность; общественный долг.

Область исследования. Данная работа посвящена изучению одной из самых сложных и актуальных проблем Особенной части Уголовного права: уголовной ответственности за деяния, предусмотренные ст. 349 УК РМ.

Цель исследования состоит в углублении концепции толкования и применения ст. 349 УК РМ, учитывая становящейся тревожной тенденцией неуважительного отношения к служебной и общественной деятельности лиц, наделенных полномочиями и ответственностью в рамках установленного правопорядка, а также в выявлении уязвимостей существующей системы уголовно-правовой охраны правопорядка от деяний, указанных в ст. 349 УК РМ, ввиду необходимости предложения мер по упорядочению соответствующей нормативно-правовой базы.

Задачи исследования: установление объема и содержания объекта и предмета преступлений, предусмотренных ст. 349 УК РМ; выявление характерных черт потерпевших от деяний, предусмотренных ст. 349 УК РМ и т.д.

Научная новизна и оригинальность полученных результатов. Новизна полученных результатов обусловлена тем, что применение предложенных автором теоретических выводов и рекомендаций будет способствовать качественному улучшению положений ст. 349 УК РМ. Оригинальность результатов, полученных автором, состоит в решении самых дискуссионных вопросов науки и практики уголовного права относительно деяний, предусмотренных ст. 349 УК РМ.

Научная задача особой важности нашедшая решение состоит в разработке необходимого правового инструментария для толкования положений ст. 349 УК РМ, а также правил юридической квалификации деяний по данной статье, в целях как уточнения правовой природы деяний, предусмотренных ст. 349 УК РМ, так и совершенствования процесса применения данной статьи.

Теоретическая значимость и практическая применяемость. Ценность диссертации состоит в предложенных выводах и рекомендациях, ориентированных на оптимизацию деятельности по установлению и применению уголовной ответственности за преступления, предусмотренные ст. 349 УК РМ.

Апробация результатов диссертационного исследования. Полученные результаты используются в учебном процессе, могут быть применены в деятельности правовых органов, особенно при квалификации деяний, предусмотренных ст. 349 УК РМ.

ANNOTATION

Pavlyuk Gennady, "The Penal liability for threats or violence against an official or a person performing a civic duty", PhD Thesis, Specialty – 554.01 – Criminal Law and law of penal execution, Chisinau, 2017

The thesis contains: Introduction, 4 chapters, general conclusions and recommendations, bibliography of 393 titles, 142 basic text pages. The obtained results are published in 9 scientific papers.

Keywords: threat; violence; destruction; official; close relative; public authority; official duties; civic duty.

The field of study. This paper focuses on one of the most complex and actual issues of the Special Part of the Penal Law: the penal liability for threats or violence against an official or a person performing a civic duty.

The PhD thesis goal consists in deepening of the concept of interpretation and application of the provisions set forth by art. 349 of the PC RM, given the context in which the tendency to treat without due respect and with defiance the professional or civic activity of persons empowered by certain authority or responsibilities becomes disquieting, as an integral part of the established legal order, as well as in identification of weaknesses of the current system of legal order against the criminal offense set forth by art. 349 of the PC RM, and, as a consequence, the necessity to establish and introduce specific measures meant to increase the efficiency of the body of criminal law.

The objectives: the assessing of extension and content of the legal and material objects of the offenses specified in art. 349 PC RM; revealing the features that characterize the victim of the offenses under art. 349 PC RM etc.

The scientific novelty and originality of the obtained results. The novelty of the paper is determined by the within terms and concepts, that put in a new light some of the most controversial issues concerning the application of liability for offenses specified in art. 349 PC RM. The originality of obtained results emerges in the need to investigate the most controversial issues of the Penal law related to the offenses in question.

The important scientific problem solved consists in elaboration of the fundament for the interpretation of the provisions of art. 349 PC RM and the rules of the qualification of deeds under this article in order to clarify the legal nature of the offenses specified in art. 349 PC RM.

The theoretical importance and practical value of the paper. Based on the performed investigations, the author found the existence of normative weaknesses and lack of scientific work matter dedicated to the respective research field. This situation prevents the correct application and interpretation of the provisions of art. 349 PC RM. In order to eliminate these drawbacks, before scientific community are advanced conclusions and recommendations to improve the regulatory framework.

The implementation of the scientific results. These are applicable in practice activity of the Law Institutions, especially with regard to the interpretation and correct application of the provisions of art. 349 PC RM. These also can be useful in developing scientific publications of guidance nature for teachers, students, graduate and postgraduate students.

PAVLIUC Ghenadie

**RĂSPUNDEREA PENALĂ PENTRU AMENINȚAREA SAU VIOLENȚA
SĂVÂRȘITĂ ASUPRA PERSOANEI CU FUNCȚIE DE RĂSPUNDERE SAU
CARE ÎȘI EXERCITĂ DATORIA OBȘTEASCĂ**

Specialitatea 554.01 – Drept penal și execuțional penal

Autoreferatul tezei de doctor în drept

Aprobat spre tipar:
Hârtie ofset. Tipar ofset.
Coli de tipar: 1,75.

Formatul 60×84 ¹/₁₆
Tirajul 50 ex.
Comanda nr. 340

Centrul Editorial-Poligrafic al USM
str. A.Mateevici, 60. Chișinău, MD 2009